

ESTÉTŐL REGGELIG.

AZ ÉJSZAKA BEÁLLT — holdtalan, csillagos éjszaka, melyre lassan szállt le a csend a sötétséggel együtt. Ez a végtelenség vett mindent körül és az ember nem jutott el benne a legközelebb határig sem. Lassan, fáradtan vitte előre a testét, mióta alig látta az utat a lába alatt, csak valami derengést sejtett maga előtt, mely két oldalt szétfolyt a sötétbe. Most már mintha csak híg, fekete ködfalakön lépdelt volna át, melyek a lépése előtt engedtek, de előtte és mögötte elzártak mindent — világtalan börtön . . .

Megállt, levette a kalapját; izzadt homloka pillanatig fagyosnak érezte a levegőt. Újra megindult — vállával beleütkezött valamibe. Visszalépett, kinyújtotta a kezét. Egy fa . . . aha — mindenütt fa . . . erdő . . . — motyogta fáradtan, álmosan. Legjobb lesz itt mindjárt lefeküdni. Tapogatózva állt meg, letette a táskát kezéből, kabátját ledobta és ráült. Fejét a fához támasztotta, keze végigsimított a puha fűvön maga mellett. Fentről alig látszott egy-egy apró szikra a nagy feketeségen át . . . csillagok . . . csend. Jó lesz a csendben aludni.

Csend . . . Csak a feje zúgott kissé, talán még mindig a vonat-zakatolás kínozza. A sok izgalom fáradtsága kezdte lefogni szemét, az a zúgás is halkult — halkult — csend . . . csend . . . Nem, mégis . . . ez nem csend. Hangok . . . nem is hang, csak valami pihegő nesz. Lélek-zés . . . Mintha nem is fülével hallaná, csak érezné. Valaki lélezkzik mellette . . . valaki les . . .

Egészen felébredt, megfordult, két karját oldalra kicsapta . . . Semmi. A levegő végigsuhant két kezén, a fű simogató surlódása, amint ráejtette, semmi más. Csend . . . és újra . . . a lélekezés nesze. A fa lélekkzik mögötte . . . a fa . . .

Elfojtotta saját leheletét is és most tisztán hallotta. Olyan közlőll hallotta — csak a fa lehetett . . . Most már a fű is suttog a lábánál, a levelek hangosan rebegnek, csapdosnak, beszélnek, a mozdulatlan levegőben. A nyugtalanság szinte felforr, körülötte minden lélekkzik, susog, sóhajt, nevet, sír, jajgat . . . minden él — minden őt fenyegeti.

— Van itt valaki? — kiáltotta el magát az ember. Egyszerre csend lett, minden hang meghalt az ember szavára. Egy ideig leselkedve hallgatózott, majd visszadől a fához és megkönnyebbülten húnnya le a szemét.

... A fa kezdte újra ; megint lélezett. Most már érezte is a kéreg egyforma parányi ritmikus mozgását, le-fel, le-fel... Azután a fű lihegett felé töredezett apró szisszenésekkel. Egy nagy sóhajtásba belefecsegték a levelek, zaklató susogás egész körül... és minden hang mögött egy állandó, finom leheletszerű zsongás permetezett a magasból, szinte a csillagok közül.

Az ember kicsire húzódott össze, nem az az ember volt többé, aki az elébb leült, aki hangot, mozgást, tevékenységet magának akart lefoglalni a természet csendjéből. A föld felébredt, az ég uralkodott, ő maga kicsi senki, a természet észre sem vett, elnyomott hangja... a leselkedő természetben idegen, gyanús szökevény.

Félni kezdett. Nem úgy, mint menekülése első perceiben, mikor az emberektől félt, mikor mindent ki kellett számítani, csellel kijátszani, elrejtőzni, hazudni, egyszerre bátornak és közönyösnek lenni ; ez hatalmasabb, mint az emberek, ez a... nem tudta mi. Félt lélezni is, mert a sötétség lélezése, melyet érzett, más ritmusú volt, mint az emberi... Kábán hallgatta tovább, amint mindig jobban egybefolyt, míg nem volt többé sokhúrú hang, csak ismétlődő nagy sóhajtások sora. Önfelelt vággyal sóhajtott fel ő is, egyszer... többször... míg saját lélezése felvette a fa, föld, mindenség léleketének ritmusát. Nem félt többé... nem ember volt, csak a föld, az ég egy paránya, aki velük együtt lélelzi a természet halk éjszakai muzsikáját.

... Arra ébredt, hogy asszonyi alakok foszlottak szét egy vakítóan fényes teremben, ő maga valami nagyszerű palota hatalmas, meredek lépcsőjén csúszott le... zuhant lefelé... Egy napsugár éppen lehúnyt szemhéjára tűzött a lombokon át. Az éjszakai megborzongás újra végigfutott rajta, mintha még mindig hallaná az éjjel pihegését... Nem — egy rigó kiált fölötte... és minden nappali valósággá válik.

— Jó volna egy kis víz, megmosdani — gondolta és elmosolyodott a madarak harsány reggeli nótázására ; felnézett a levelek közé, de nem látta őket, csak az a rigó röppent át egyik fáról a másikra.

— Vajjon hol lehetek? A határon innen, vagy túl? — Egy rendes, sőt elegáns táská volt mellette. Felnyitotta, kenyeret, sonkát vett ki, megreggelizett, egy üvegből ivott. Mikor mindent rendbe rakott, még mindig nem tudta bizonyosan, merre induljon tovább. A fák alatt mindenesetre biztosabban haladhat, mint az országúton. Még korán is van, nem igen járnak, messzire eljuthat...

Felvette a táskát — leejtette, elképedten bámult rá. Hogyan indulhatott útnak kopott ruhájában ezzel a táskával? Jár ilyennel egy országúton kóborló ember, ilyen csavargóféle?... Valahol el kell hagyni... Mélyebben bement a fák közé, kerülgetve, nézelődve. Hirtelen megtorpant. Ott a fűben feküdt valaki — lehet olyan kóbor ember mint ő, de lehet veszedelem is... Lassan, kerülgetve ment tovább — egy száraz gally nagyot reccsent a lába alatt. Megállt és várt, de az ember nem mozdult. Kihajolt a fa mellett, egy lépést tett előre,

még egyet, most már látta, hogy a fekvőnek nyitva a szeme. Az egyik karja mereven nyúlt ki... Az ember várt, míg teljes bizonyossággá nem kövült benne a sejtés: — Halott! — Félénk tapogatással nyúlt felé; hideg volt a kinyújtott karon a kéz, melyet megérintett. Feléje hajolt és megnézte. Körülbelül az ő korában levő ember lehetett, még fiatal, de milyen kiaszott az arca, mintha viaszból volna. Mi történt vele? Seb nincs rajta... milyen csendes... Csendesebb, mint az éjszaka. Ez nem les, nem gyanakszik, ettől már nem félhet. Miért borzong tőle? Ha ő maga feküdnék így valahol, — ő maga, ilyen csendesen, csendesebben, mint az éjszaka...

Már újra elindult, mikor eszébe jutott valami. Visszament, letérdelt, a táskából mindent kiszedett, belekötötte egy nagy zsebkendőbe, a táskát letette a halott mellé.

— Meglehet, hogy egy időre eltereli az élő menekülőről a figyelmet, miért ne hinnék, hogy az a halott — ő maga. Jónak találta ezt a gondolatot, de mégis elűzte, míg tovább ment. Most az életre kell gondolni, csak nyugatra tartani, ha ugyan már is túl nem jutott a határon.

Ment, kanyargott a fák között, ha mozgást vélt hallani megállt. Most is... előre hajolt és figyelt. Nem messze az ösvényen valami vagy valaki mozog... vagy csak a szél visz valami rongyot? Semmi, csak egy gyermek, egy kis leány... de egyedül — ilyen korán?

El akarta kerülni; minden akadály lehetett, de a gyermek meghallotta mozdulatát, visszafordult és futva, kiabálva közeledett felé: — Apa, apa!

Az ember visszatorpant, de várt. Mikor a kis leány odaért hozzá, megállt, dermedten rábámult, egy pillanatig küzdött kapkodó, elakadó lélekzetével, azután hangos sírásra fakadt.

Az ember lehajolt: — Na mi bajod? eltévedtél? — kérdezte türelmetlenül.

— Apa, apa! — tördelte a kis leány.

Az ember elkáromkodta magát. Mit csináljon vele? Az erdő széléig elvihetné ugyan, ott majd eltalál valahová magában is. — Na gyere velem — mondta és megfogta a gyermek kezét. De mikor tovább akart menni vele, elrántotta magát és visszamatatott: — Apához! Olyan soká alszik... — és már futott is visszafelé.

Az ember lassan követte. Hát ahhoz tartozik. Ezzel a gyerekekkel indult útnak? Betegen, éhesen, lezüllötten? Szökve, vagy csak valami jobbat keresve? Miféle szörnyű sors kergethette? Újra látta messziről azt a lesóványodott viaszarcot, újra érezte a hangtalan elmúlás ünnepelességét, mely hangtalan maradt az éjszaka hangjai közt is, anyagabb a természetnél... És ez a gyermek...

— Na menjünk kis leányom, gyere most velem, — mondta és megfogta a kezét. — Apa majd utánunk jön.

A gyermek a biztató hangra megadta magát. Keze belesimult

az emberébe. Milyen parányi, puha kis kéz, mint egy pihegő kis madár . . . pihegő kis kéz . . . Újra lehajolt a gyermekhez : — Hogy hívnak? — kérdezte, lépéseit a kicsiéhez aprózva el. De nem értette meg, mit mond a kis leány gagyogása, hangja sírós volt és már ki is tört. — Ölébe ! a bácsi ölébe ! Elfáradtam.

Az ember keservesen elnevette magát, de felvette. Még csak ez hiányzott. Már most mit csináljon vele? Csak legalább azt tudná, messze van-e még a határ? Mióta a vonatról leszállott, már régen túl kellene rajta lenni, ha jó irányban ment. Mindent pontosan kiszámított, ha eltévedt, akkor — az éjszaka csalta meg. Itt meg annyi az ösvény mindenfelé . . .

Találomra fordult be az egyiken. A gyermek az ember vállára ejtette fejét, meleg kis keze a nyakához ért, halk lélekezése az arcát érintette. Olyan halk, finom hang, mint a fák, füvek lélekezése volt. Egy csepp abból a tudattalan természetből — mely talán már akkor félrevezette és most újabb bajba viheti . . .

Mindig nyugtalanabb lett. Egyforma fák, most a nap is elbujt — csak nyugat felé egyenesen . . . De ez a gyermek . . . Alszik a vállán és kezd nehéz lenni. Nem a súlya, de a gondolat . . . mit tegyen vele? A halottra legyen dühös, aki itt hagyta?

Egy negyed óra múlva ritkulni kezdtek a fák, az ösvény széleseedett. Mindig jobban vigyázott, minden fa mögött megállt, de semmi sem mozdult a közelben, csak a gyermek mozgolódott a karján, a kis kéz végigsimította a nyakát. Kendőcskéje hátracsúszott és az ember a pihés szőke hajra szoritotta a száját. Csöpp kis senki ebben a nagy világban. Mit csináljon vele? Végre sem viheti magával. Milyen különös érzés . . . ha neki volna egy ilyen csöpp kis élet gyereke . . .

Tempломtorony látszott. Falu.

Nincs mit tenni, a falu szélén ott hagyja, valaki majd csak pártfogásába veszi. Talán fel sem ébred. Leteszi közel az emberekhez, hacsak egy árokszálen is.

De mégsem tette le az árokszálen. Vigyázva ment a falu felé és az első ház mellett megállt. Nem láthatott be a kerítésen, melyen belül sűrű bokorsövény nőtt, de amennyit a házból látott, biztató volt. Leemelte a gyermeket a válláról. Kissé felsírt, de mindjárt megnyugodott, mikor lefektette a kerítés mellé a füre. Egy percig még nézte . . . olyan szép kis leány volt, szinte fájt, hogy ott kell hagynia. Megfordult és halkán, lábujjhegyen tett néhány lépést.

— Mi az? Csak nem akarja ott hagyni azt a gyereket? — hallatszott a liceumsövény mögül és egy asszony nyitotta ki az ajtót.

Az emberben nagyot dobbant a szív, lejjebb rántotta kalapját a szemére . . . Nem szabadna szóba állani senkivel, minden szó akadály lehet. — Nem az enyém — mondta halkán. — Az erdőben találtam, bizonyosan eltévedt. Idevaló lesz a faluba.

Az asszony lehajolt a gyermekhez, aki most csodálkozva nyitotta

fel a szemét. — Ez nem idevaló. Ismerek minden gyereket a faluban Nem sajnálná ezt a kis ártatlant így kidobni a világba?

— Nem az enyém, — morogta az ember. Csak már tovább mehetne! Égett a türelmetlenségtől és aggodalomtól. És mégis... mintha igazat kellene adnia az asszonynak, valami fájón nyugtalanította.

Az asszony felvette a gyermeket és ajnározni kezdte: — Ó te kis ártatlan! Ugyan honnan tévedtél volna már magadban az erdőbe, korán reggel!

— Én ott találtam — ismételte az ember komoran, elkeseredetten. Valami fenyegetőt érzett közeledni a szavakkal, de nem akart, nem tudott a halotról beszélni. Csak semmi komplikáció... Még vissza kellene menni oda, emberek, kérdések... Csak tovább jutni, minél hamarabb. — Én csak azt mondhatom, ami igaz, hogy az erdőben jött elébem, sirt, felvettem. Már indult is.

— Merre volt az? Hátha ott van, aki hozzája tartozik. Csak ne siessen olyan nagyon, — akadékoskodott az asszony. — Hej, Bíróné lelkem, — kiáltott az ember lehajtott fején keresztül. — Jöjjön csak! Nézze már ezt az árvát! Ez az ember itt akarja hagyni az út szélén. Isten ellen való vétek.

— Csúf boszorkány! — gondolta az ember, mikor felnézett és utálkozva látta a nyitott szájban a rossz fogakat.

— Mondtam már, hogy én is találtam, — kiáltott vissza most már dühösen magára is. Hogy is tehetett ilyen bolondot! Ott kellett volna hagyni... micsoda ostoba érzélgősség volt, hogy felszedte.

Mikor megfordult, még két asszonyt látott lihegve futni maga felé. Indulni akart, de arról is jöttek, mintha a falu valamennyi asszonya sietne harcra kelni a gyermek szóra.

— Azt mondja, csak úgy találta? Egy gyereket?

— Nem a magáé? Könnyű azt mondani, ha szabadulni akar tőle.

— El kell vinni a községházára!

— Hát csak vigyék! — Az ember megint indult.

— Vigye csak, ha maga találta!

— Vigye be a községházára!

Összevissza kiabáltak és mind ott álltak körülötte. A gyermek félenken bujt az első asszonyhoz.

— Még csak az hiányoznék... a községháza! — gondolta az ember keservesen és hátgerincén a hideg futkosott. — Vigyék be maguk, nekem semmi közöm hozzá, sietős az utam, — mondta vállat vonva és most már elhatározottan indult neki az asszonyoknak, hogy keresztül menjen közöttük.

— Nem addig van a!

— Ha igazat beszél, akkor mitől fél?

— Nem félek én, csak sietek. — Az ember felvetette a fejét. Hát már meglátszik rajta, hogy fél — még csak egy ügyetlen szó vagy tekintet és már tudni fogják, hogy menekül... Különben... eh mit,

az ördög vigye az egészet. Mi bajom történhetnék, semmit sem tudhatnak... semmi az egész...

— Na azzal a pár perccel nem éri el későbbben a szerencséjét, — mondta hátulról egy férfi hang.

Az ember megfordult. Komoly parasztember közeledett feléje, tempósan az asszonyok mögül. — Ha tudnád, mennyire csak pár percen múlik a szerencsém — gondolta keservesen. Egy pillanatig még habozott. Vele menjen? Vagy keresztül törje magát az asszony gyűrűn...? Mégis legokosabb, ha enged, Simán még legkönnyebb lesz megúszni. Csak egy kis vigyázat... mit tudhatnak ezek...?

Ment szótlánul a paraszttal együtt, az asszonyok követték. A község házában még senki sem volt, minden zárva. A többiek is vártak, fecsegték az udvaron, de most már eltávolodtak az embertől és úgy méregették gyanakvón.

— Micsoda sivár, unalmas hely az örökös poros akácokkal — gondolta. A homloka izzadt, de nem vette le a kalapját, mintha az rejtené legjobban. — Várni, várni... minden perc egy végtelenség... hol lehet a kis leány?

— Hol a kis leány? — kérdezte hangosan.

Az egyik asszony előre tolta maguk közül. A gyermek sírásra fordult szájjal, rémulten nézett rá, két kis karját felényujtotta, a legismerősebb felé ebben az ijesztő, mormoló tömegben. És az ember újra felvette, magához szoritotta, leült vele a padra az egyik akác alatt.

— Apa, apa, — gagyogta a kicsi. — Apa alszik.

— És még meg akarja tagadni ezt a kis ártatlant! — fakadt ki az egyik asszony. Fenyegető tekintetekből összeszorított öklök meredtek felé.

A kapun két csendőr fordult be, a paraszt vezette őket és rámutatott az emberre.

— Na mi baj? Mit kerestek itt?

— Ezt a kis ártatlant... az út szélén... apjának mondja... ki tudja mit akar vele... hátha lopta... zümmögött, morgott, sivített körülötte a vád.

— Nacsak hazafelé asszonyok. Ez már a mi dolgunk. — A csendőrök közeledtek. Az ember felállt a gyermekkel az ölében. Szívverése kimaradt, csak gyűlöletet érzett az asszonyok, a csendőrök, a paraszt, a gyermek, az egész világ iránt. Ez a gyermek... pusztult volna az apjával együtt ott az erdőben, maradt volna halva ez is — ő már túl volna azóta a határon.

A kis leány erősen kapaszkodott a nyakába. És — újra érezte a puha, tehetetlen kis kéz fogását a nyakán... foga megcsikordult, szeme égni kezdett, a férfi sírás nehézsége kínozza...

A csendőrök terelték az asszonyokat, de az emberhez nem szóltak. Az meg járkálni kezdett a türelmetlenségtől, leült, újra felállt, minden izmában zibongott a menekülésvágy. Pedig csak nyugalom,

hidegvér . . . Magához szorította a gyermeket, az meg bizalmasan az álla alá furta fejét. Még borotvátlanul is megérezte a puha, csiklandós hajszálakat a bőrén, mint a friss fű az erdőben az éjjel . . . tovább kellett volna menni a sötétben is, ha fától fáig botorkálva is . . . Milyen szép kék az ég. Milyen meleg van . . . szép nyári nap lesz, szép szünidei napsütős idő, mint a Tisza mellett . . . fürdés, homokvár, nagy verekedések, jó fáradtságok . . . ilyenkor szép az élet . . .

A gyermek halkan pihegett a karjában . . . letette.

A jegyző jött. Hüvös folyosón mentek át egy szobába, le kellett vetnie a kalapját. Homloka, szeme meztelenül állt a másik ember előtt. Nem mert felnézni. Azután egy nevet mondott, egy várost, mindenféle adatot folyékonyan, mint ahogy elkészült rá. Szabó, munkát keres. Futólag ránézett a kezére, mert fehér keze miatt választotta a szabóságot. Ócska munkakönyvet mutatott.

A jegyző elvette, ásított, csak azután beszélt tovább. — Tíz percnyire a határtól keres munkát? — Most meg a fogát kezdte piszkálni. Az ember türelmetlensége dühös ellenszenvvé változott.

— Tudtam is én hány percnyire . . .

— És a gyermek?

— A gyermeket az erdőben találtam. Azt gondoltam innen tévedt oda, behoztam a faluba. — Még hozzá akarta tenni, hogy «ez csak nem bűn», de megijedt ettől a szótól, nem merte kimondani. — Ennyi az egész — tette hozzá, mikor látta, hogy a jegyző még várja a szavát.

— Na majd meglátjuk. Nem látott senkit az erdőben, aki a gyermeket elveszthette volna?

A halott . . . ha beszél róla, még tovább tartóztatják, ha nem említi, még rosszabb lehet . . . Micsoda ostoba hálóba keveredett bele!

Habozó hallgatása gyanússá lett. — Na, min gondolkozik? — firtatta a jegyző.

— Hacsak nem az az ember, aki ott fekszik az erdőben.

— Miért nem kérdezte meg tőle?

Az ember érezte, fizikailag érezte, hogyan húzódik a háló szorosabbra körülötte. Legokosabb természetesnek lenni . . . mit mondana, ha . . . Már határozott. — Az az ember nem felelt volna, mert halott volt.

A jegyző felkapta a fejét, az egyik csendőr, aki az ajtónál támaszkodott, úgy kiegyenesedett erre a szóra, mintha rúgó lett volna benne.

— Halott? Hol látta?

— Úgy, egy negyed órányira az erdőben, — felelt az ember közönyösen. Egyszerre nem bánt semmit, fáradt volt . . . Vajjon mit csinál a kis leány odakint?

A jegyző felállt, odament az ember elé és rákiáltott: — Maga ölte meg azt az embert!

Az ember elmosolyodott, milyen könnyű vád! — Nem ölte azt meg senki, magától halt meg.

— Annál jobb magára nézve. Addig itt fog maradni, míg visszajövünk.

A csendőr kifordult a szobából, az ember hallotta fegyvere zörrenésén, léptein, milyen gyanúval van tele. A jegyző is ment, ugyanolyan gyanakvó léptekkel és ezt a gyanakvást ott hagyták maguk mögött a szobában is. A kilincs zörgött és utána kulcs fordult a zárban.

Az ember elkezdett járkálni. Fel-alá, körbe, összevissza járt a szobában. — Tulajdonképpen nincs miért, — nyugtatta közben magát. — Ez semmi. Hiszen nem vagyok bűnös. A másíkról nem tudhatnak, különben mindjárt azzal állottak volna elő. De azért mégis be vagyok zárva.

Ha ki lehetne jutni . . . Az ablak az udvarra nyílt. Két asszony még mindig ott beszélgetett, a másik csendőr a kapuban állt. Egy harmadik asszony is jött, csuporban hozott valamit a kis leánynak — bizonyosan tejet, mert a gyermek el sem vette a szájától a csuprot, míg ki nem itta. Az ember figyelmesen nézte, hogyan hajtja lassan hátra a fejét ivás közben. A nagy csupor nyílása csaknem az egész arcát eltakarta, de szőke haja messziről fénylett. — A kis háládatlan erre sem néz! — gondolta az ember.

Elfordult, előrelendült és lábujjhegyen ment az ajtóhoz; lassan lenyomta a kilincset, megnézte a zárat. — Közönséges ajtózár, késsel is ki lehetne feszíteni . . . Mikor bejöttek a folyosón jobbra is látott egy ajtót, az a szoba bizonyosan az utcára néz, ott ki lehetne ugrani az ablakon . . . Tíz percnyre a határtól . . .! Mintha csak most jutott volna eszébe tudatosan, mint egy fejbeverés, amit a jegyző mondott. Öklével ütötte a halantékát. — Örült volt, hogy bejött a faluba! Miért is ne vihette volna magával a gyermeket . . . Miért ne? — rémült fel benne. Még jobb lett volna, senkinek sem jut eszébe olyan képtelenség, hogy valaki egy gyerekkel a nyakán meneküljön. Az útlevel . . .? mintha nem hazudhatott volna akkor már sokkal bátrabban. A legjobb biztosíték lett volna és . . . örült, idejött az emberek közé tíz percnyre a határtól! Ellökte a sors kezét, minden későn jut eszébe, mint az elegáns táská . . . nem arra való, amire vállalkozott.

Iszonyú izgalommal szaladgált fel-alá. Egy félóra, míg a csendőr visszajön . . . kint meg gyermekek lármáznak az udvaron. Nem, csak két gyermek — az övé, meg egy kis paraszt leány. Játszottak, fecsegték nevetgéltek. A másik csendőr ott áll a kapunál . . . Különben nemsokára, vissza fog jön az aki idebent volt, kiderül, hogy azt az embert senki sem ölte meg, beteg volt, meghalt, egyszerűen meghalt, mint más beteg és ő megszabadul. Miért is tartanak továbbra itt? Nincs semmi gyanús rajta . . .

Megtapogatta az oldalát. Ha nincs gyanú ellene, ahhoz sincs joguk, hogy megmotozzák. Még a gyermeket is ide kell, hogy adják, ő találta meg, mit is csinálnának itt vele? Ha ő találta, az övé, ki vehetné el tőle? Egy nap alatt már messze lehet . . . ilyen vagyonnal Délamerikában,

vagy Ausztriáliában . . . nem, nem lesz olyan ügyetlen, hogy odakint fogassa el magát, mint a többiek. És a kis leányt is egész életére boldoggá teheti . . . előkelően nevelteti fel, azt fogja hinni, hogy ő az apja, miért ne . . . ?

Meredten nézte a nagy barna festett szekrényt. Milyen ronda. És ez az egész falusi hivatal . . . Végigsimította a zöld posztót az asztalon — por szállt fel belőle. Azon a padon ülnek a parasztok és rettegnek a jegyzőtől, nekik nagy úr . . . de ő felül a határon túl az első vonatra mindegy merre viszi, csak minél messzebbre. Persze most még csak harmadik osztályon, mint a ruhájához illik. Ha még két napig nem borotválik, senki sem ismer rá, még ha ismerős volna sem . . . a gyerek meg minden gyanút elterel, senki sem bolond, hogy gyerekekkel szökjék . . .

Megnyugodva ült le a zöld posztós asztalhoz.

— Milyen furcsán pattog az a csúf szekrény . . . mikor az anyag beszélni kezd, az ember nem érti meg, éppen úgy, mint kint az erdőben. Az legalább élő volt, de mit akar ez a pár szál rongyos fenyődeszka? Hogy figyel . . . a két ajtószárny között keskeny nyílás, mintha összeszorított szájjal susogna valami érthetlent. A gyomra tele van papirossal, meg lehetne gyújtani és a tűzlármában kiszökni, a gyermeket felkapni . . . meg lehetne . . .

Az íróasztalra támasztott karja lassan lebillent a fejével együtt és elaludt . . . A zár zajára ébredt, felugrott és visszament régi helyére. A jegyző lépett be a két csendőrrel. Végre . . . ! Mintha el sem aludt volna, folytatta a gondolatait: — Most már mehet mindjárt . . . tíz percnyire a határtól . . .

A jegyző leült az asztalhoz, a két csendőr az ember mellé állt.

— Megtalálták? — kérdezte az ember habozva, nyugtalanul. A jegyző meredten néz rá, úgy néz rá, mintha ő ölte volna meg . . . és a két csendőr mellette . . . és hallgatnak . . . Rémület fogta meg, szédítő kétség, talán mégis megölték azt az embert . . . talán csakugyan ő ölte meg . . . Oldalt pillantott a csendőrré. Kemény arc volt, mintha fából faragták volna . . . valakihez hasonlított. Kínlódva kereste a képzelt emléket, hogy szabaduljon ettől a szörnyű hallgatástól, ettől a csendtől, melynek nincs titkos hangja sem . . . nem lélezkzik semmi benne, még a szekrény sem reccsen . . . csend.

Nem telt el két másodperc, míg a jegyző megszólalt. És az ember egy nevet hall, azt a nevet, melyről azt hitte, hogy sohasem fogja többé hallani . . . a saját nevét. Úgy dobja az arcába az az ember, mint egy követ, melyet ő hajított el régen.

— Ismeri ezt a nevet?

— Nem . . . nem ismerem — mormolja dermedt arccal, melyen a bőr megfeszül és nem engedi a száját kinyíltni. Nem, ezt a nevet már nem ismeri, sem azt az embert, aki viselte.

— Ez a maga neve. Letartóztatom kétszázezer pengő elsikkasztása miatt.

A csendőrök már fogják a karját.

— A táska . . . a táska árult el — gondolja még hirtelen, mielőtt megrántja magát, hogy lerázza a nagy kezeket. A másik pillanatban elernyed, elengedi magát.

— Hová tette a pénzt? Adja elő, ha nála van. Különben megmotoztatom.

Ez az ostoba ember milyen egyszerűen beszél. Egyszerű bővített mondatok . . . és mit állt ő ki! Mennyit gondolkozott, tervelt, kínlódott, míg . . . olyan stílust érdemelne, mint egy szónoké, mint egy költőé és ez . . . ez a buta . . . Van ennek fogalma arról, milyen vad, képtelen, erőszakos, ügyes, brutális, finom, összetett gondolatok és tervek rezzentek fel, éltek, szövődtek benne, míg egy ilyen odajuthatott, hogy egyszerű bővített mondatait elmondja.

Mereven nézett a jegyzővel szembe, míg gondolatai rémült dühvel rohantak át agyán. A másik pillanatban furcsa görbe szájjal elnevette magát: — Itt van a kabátom bélésebe bevarrva. — Nem mutathatott oda a kezével, le volt fogva a karja, csak könyökével ütötte meg az oldalát. — Vége! — gondolta, — de azért nem cserélnék veled, te buta aktagép! — És arca megvető gúnnyal fordult az ablak felé. Abban a pillanatban fel is kiáltott és előrehajolt: — És a gyerek? Mit csinálnak vele?

A jegyző csodálkozva, szinte megbotránkozva nézett rá: — Mi köze hozzá, ha nem a magáé?

— Én találtam, én . . . ki fogja felnevelni ha én . . .

A jegyző elképedve hallgatta. Bolond ez? Egy idegen gyerekre gondol, mikor . . .

Az ember tovább pattogott: — Én találtam! Az én életem megy tönkre bele, hogy ott nem hagytam, ahol volt. Megváltottam a jogot hozzá, hogy tudjam, mit akarnak vele.

— Van elég árvaház az országban, — mondta a jegyző halkán, tétovázva és felállt.

Mikor az embert átkísérték az udvaron, már össze volt kötve a keze. A kis leány a porban játszott a másik gyerekekkel.

— Szeretném . . . — kezdte az ember és a gyermek felé lendítette könyökben a karját. A kis leány megfordult, rábámult és újra lehajolt a játékhoz. Az ember összecsikordította a fogát, nem tudott két dühös, keserves könnycseppet letörölni, amint végigfutott az arcán.

A nap erősen sütött az utcán, a por felferődött nehézkes lépteik alatt.

Ritók Emma.